

Ostavština akademika Ferde Šišića u Arhivu Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti

U Arhivu Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti u Zagrebu čuva se osobni arhivski fond Ferdo Šišić. Fond se dijeli na korespondenciju koju čine pisma poslana od različitih adresanata i na rukopise s ostalim arhivskim gradivom. Korespondenti su, čija su pisma sačuvana, uglavnom bile poznate i manje poznate osobe iz znanstvenog, kulturnog i javnog života Hrvatske i Europe iz prve polovice 20. stoljeća. Velik dio korespondenata bili su obični ljudi koji su u svezi povijesne tematike pisali Šišiću. Drugi se dio ostavštine, rukopisi i ostalo arhivsko gradivo, odnosi na znanstvenu djelatnost Ferde Šišića i historiografiju općenito. Ovaj dio njegove ostavštine obuhvaća mnoge prijepise arhivskog gradiva iz inozemnih arhiva, neobjavljene i nepoznate radove, njegove diplome, odlikovanja, priznanja, novinske članke, osobne dokumente o školovanju, rođenju i slično.

Ključne riječi: Ferdo Šišić, korespondencija, osobni arhivski fond, historiografija, arhivistika

Uvod

Arhiv Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti u Zagrebu čuva arhivsku ostavštinu akademika Ferde Šišića (1869–1940). U znanstvenoj i stručnoj literaturi o njegovoj arhivskoj ostavštini vrlo je malo pisano. Prvi rad u kojem se govori o Šišićevoj arhivskoj ostavštini napisao je Viktor Novak u *Ljetopisu Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti za godine 1946.–1948.* pod naslovom „Ferdo Šišić, 9. III. 1869. – 21. I. 1940.“¹ To je opširan biografski rad o Šišićevom životu, podrijetlu, te njegovom cjelokupnom profesionalnom djelovanju s opsežnom bibliografijom objavljenih radova na kraju. Međutim, u njemu se o njegovoj arhivskoj ostavštini govori na svega nekoliko stranica.² Drugi rad koji problematizira Šišićevu biografiju i kritički se osvrće na njegov

1 Viktor Novak, «Ferdo Šišić, 9. III. 1869. – 21. I. 1940.», *Ljetopis Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti za godine 1946. – 1948.*, knjiga 54, Zagreb 1949, str. 362-443.

2 V. Novak, n. dj., str. 424-429.

znanstveni rad napisao je Stjepan Antoljak u *Arhivskom vjesniku* pod naslovom «Ferdo Šišić».³ Premda je nastao četrdeset godina poslije Novakovog, ovaj je rad znatno manjeg opsega, a o Šišićevoj arhivskoj ostavštini se govori na svega jednoj stranici.⁴ S obzirom na ukupan opseg obaju radova kojima se problematizira život i djelo Ferde Šišića, može se primijetiti da je znanstveno-stručni osvrt na njegovu arhivsku ostavštinu dosada bio vrlo skroman. Stoga je namjera da se ovim radom pokuša znanstvenu i stručnu javnost detaljnije upoznati s arhivskom ostavštinom Ferde Šišića.

Preuzimanje ostavštine u Arhiv Akademije

Arhivsko je gradivo došlo u Arhiv Akademije nakon njegove smrti. Ferdo Šišić je umro 21. siječnja 1940. godine. Od rujna 1940. godine povjesničar Viktor Novak, koji je bio i kućni prijatelj obitelji Šišić, započeo je sređivati njegovu ostavštinu pri čemu mu je pomagala pokojnikova žena, Milena. Prema Viktoru Novaku, radilo se o velikoj količini arhivskog gradiva i posao na sređivanju istoga trajao je poprilično dugo. On je naveo da je odvajao sve što nije bilo objavljeno, od onoga što je objavljeno. Nakon nekoliko dana sređivanja podijelio je gradivo na radove koji su završeni, radove koji su započeti i na arhivsko gradivo koje je prikupljano u domaćim i inozemnim arhivima.⁵ Budući da je u proljeće 1941. godine i na naše prostore došao Drugi svjetski rat, vjerojatno je Viktor Novak prestao s poslom sređivanja i predaje arhivskoga gradiva Arhivu Akademije te je to odgođeno dok rat nije završio.

Zanimljivo je spomenuti da je u pismohrani Arhiva HAZU pronađen dopis pod rednim brojem 330/1940, od 28. svibnja 1940. godine, u kojemu piše da je Milena Šišić dopustila prof. Mihi Baradi pregledati rukopis pokojnog Šišića koji je predan Akademiji.⁶ Arhivisti Arhiva HAZU pomislili su u prvi tren da se tu radilo o pregledu njegove cjelokupne arhivske ostavštine te da je ona već u svibnju 1940. godine bila predana Arhivu Akademije, ali zapravo se radilo o pregledu rukopisa *Povijest Hrvata za kraljeva iz doma Arpadovića* koji je Šišić predao Akademiji 28. rujna 1939. godine. Taj je rukopis tiskan 1944. godine.⁷

Arhivska je ostavština akademika Ferde Šišića u Arhiv Akademije došla otkupom, 3. lipnja 1949. godine, od Šišićeve udovice Milene. O tome je sačuvan popis gradiva na kojemu piše «otkup» i rukom je upisan spomenuti datum i godina.⁸

Napomenimo da je i 1949. godina, kao godina pohrane Šišićeve arhivske ostavštine u Arhiv Akademije, također unijela zabunu. Naime, Stjepan Antoljak je u radu iz 1989.

3 Stjepan Antoljak, «Ferdo Šišić», *Arhivski vjesnik*, 32/1989, sv. 33, Zagreb 1989, str. 125-142.

4 S. Antoljak, n. dj., str. 139-140.

5 V. Novak, n. dj., str. 424-425.

6 HR AHAZU 2, JAZU, Urudžbirani spisi, 11, 330/1940.

7 V. Novak, n. dj., str. 425.

8 HR AHAZU 3, Arhiv HAZU, Dosje fonda Ferdo Šišić, Popis preuzetog gradiva.

godine, pozivajući se na rad Viktora Novaka iz 1949, naveo: «Što se tiče ostavštine F. Šišića, ona se danas nalazi većim dijelom u Arhiv u JAZU, a u mnogo manjem dijelu u Arhivu Hrvatske u Zagrebu...», pa nastavlja: «Kako se ova ostavština još 1949, kada je Novak obradio životopis F. Šišića, nije nalazila u gore navedenim ustanovama, dugo je vremena prošlo dok i ona nije tu našla svoje stalno mjesto.»⁹ Ovdje je Stjepan Antoljak pogrešno zaključio. Ostavština je 1949. godine bila u Arhivu Akademije. Viktor Novak je pisao članak o Šišiću u razdoblju od 1946. do 1948. godine i objavljen je u *Ljetopisu* koji se odnosi upravo na te godine, ali Stjepan Antoljak je previdio činjenicu da je taj broj *Ljetopisa*, kao i članak u njemu, objavljen 1949. godine, a nije pisan te godine i za tu godinu. Podataka o otkupu ostavštine, te 1949. godine, nema vjerojatno zato što je *Ljetopis* tiskan u prvoj polovini godine, pa podatke o otkupu ostavštine Viktor Novak više nije mogao ubaciti u svoj članak. Prema tome je datiranje u 1949. godinu točno, kako i stoji na popisu otkupljenog arhivskog gradiva.

Potrebno je spomenuti kako se na ovome popisu otkupljenog gradiva iz 1949. godine nalaze samo Šišićevi rukopisi koji obuhvaćaju njegove osobne spise, te njegov znanstveni, nastavnički i publicistički rad. Korespondencija nije na ovome popisu. Prema iskazu Viktora Novaka, ona je trebala biti predana Arhivu Akademije kada Šišićeva udovica Milena odvoji službenu prepisku od privatne.¹⁰ Može se stoga prilično pouzdano tvrditi da je i korespondencija nedugo zatim ponuđena Arhivu Akademije, možda već u drugoj polovini 1949. godine.

Drugo preuzimanje arhivske ostavštine akademika Ferde Šišića obavljeno je 7. siječnja 1977. godine od Jaroslava Šidaka. Tada je preuzet manji dio rukopisa koji se odnose na njegov znanstveni i nastavnički rad.

Ustrojstvo i sadržaj fonda

Već je spomenuto kako je prvo razvrstavanje i ustrojstvo arhivske ostavštine Ferde Šišića obavio Viktor Novak. On je gradivo podijelio na 20 cjelina. Opet, ako se pozorno razmotri Novakova podjela, te se cjeline mogu po sadržaju ili namjeni, razvrstati u 8 podcjelina: 1. radovi pripremljeni za objavu i objavljeni (rukopis za *Povijest Hrvata za kraljeva iz doma Arpadovića* objavljen 1944, rukopis za 3. izdanje *Pregleda povijesti hrvatskoga naroda do 1918.* – pripremao s Mihom Baradom, svežanj rukopisa od 100 listova pisanih ćirilicom za povijest dubrovačku s načinjenih 18 poglavlja – vjerojatno za SANU), 2. bilješke za predavanja (*Nemanjići* – pomoćne bilješke za predavanja koja je držao nakon 1918), 3. započeti ili nedovršeni radovi (rukopis *Knezovi Nelipići, njihovi predci i njihovo doba. Od početka XII. do 1434. god.* 15 stranica bilježaka u 3 poglavlja, rukopis *Posljednje godine vladanja Žigmunda Luksemburškog 1419-1437*, nedovršena

⁹ S. Antoljak, n. dj., str. 139.

¹⁰ V. Novak, n. dj. str. 429.

rasprava u rukopisu *Misija Matije Bana 1848*, rukopis *Biografija Lajoša Košuta 1802-1894, O stogodišnjici rođenja*), 4. bilješke za fakultetska predavanja (svežnjevi fakultetskih predavanja o različitim temama), 5. gradivo iz Arhiva Akademije (svežnjevi arhivskog gradiva iz Arhiva Akademije, a koji su vraćeni nakon Šišićeve smrti),¹¹ 6. ispisi iz arhiva (ispisi iz arhiva o obitelji Talovac s bilješkama, ispisi iz arhiva o Nikoli Jurišiću s bilješkama, ispisi iz arhiva o obitelji Erdödy do 1459, razno gradivo iz raznih arhiva o neuspjehu Katzianerovog pohoda u Slavoniji 1537-1541. i tursko učvršćivanje u Slavoniji, ispisi iz raznih arhiva za hrvatske sabor u 16. i 17. stoljeću za dopunu Šišićevih *Acta Comititalia*, ispisi iz bečkog arhiva za zrinško-frankopansku urotu, ispisi iz bečkog arhiva za period vladavine Marije Terezije, arhivsko gradivo iz bečkih arhiva vezano za hrvatski ilirizam u političkom smislu u prvom desetljeću 1835-1845), 7. novine, članci, bilješke, mišljenja, koncepti (razno gradivo vezano za 1848, fotografije, novine, letci, proglašeni i drugo – pripremani za 100. obljetnicu 1848, materijali i stručna mišljenja Šišića o razgraničenju Rijeke, problemi Istre, Dalmacije, otoka i hrvatsko-talijanski odnosi, dokumenti o sudjelovanju na mirovnoj konferenciji u Parizu, brošure, tiskovine), 8. korespondencija (korespondencija iz koje je njegova udovica odvojila obiteljsku prepisku i koja je došla u Arhiv Akademije).¹² Ovo je ustrojstvo fonda bilo polazište za sređivanje u Arhivu Akademije.

Sređivanju arhivskoga osobnog fonda Ferde Šišića pristupilo se pedesetih godina prošloga stoljeća prema onodobnim pravilima arhivske struke. Izrađen je analitički inventar fonda koji ima 169 stranica.¹³ Fond je prema inventaru podijeljen na tri serije. Svaka je serija označena velikim latiničnim slovima – A, B i C. Fond je tada dobio signaturu XIII, rimski broj. Sadašnja je signatura prema Općoj međunarodnoj normi za opis gradiva¹⁴ HR AHAZU 61.

Fond obuhvaća vremensko razdoblje od 1895. do 1940. godine. Najstarije je pismo Luke Jelića, profesora crkvene povijesti i kanonskog prava na bogosloviji u Zadru iz 1895. godine.

Ukupna količina arhivskoga gradiva u ovome fondu iznosi oko 4,30 dužnih metara, a gradivo se nalazi smješteno u 43 kutije. Kutije su većeg formata nego što su današnje standardne arhivske kutije, a napravljene su u knjigovežnici Arhiva Akademije.

A – Pisma raznih korespondenata Šišiću

Korespondenti su, čija su pisma sačuvana, uglavnom bile poznate osobe iz znanstvenog, ali i političkog i kulturnog života Hrvatske i zemalja Europe s kraja 19. i iz prve polovice

11 Nije poznato o kojem se gradivu radi i kada je vraćeno Arhivu Akademije.

12 V. Novak, n. dj., str. 425-429.

13 HR AHAZU 3, Arhiv HAZU, Analitički inventar osobnog fonda Ferdo Šišić.

14 ISAD (G) Opća međunarodna norma za opis gradiva, Drugo izdanje, Zagreb 2001. Međunarodno arhivsko vijeće, Odobrilo Povjerenstvo za norme opisa arhivskoga gradiva Stockholm, 19-22. rujna 1999.

20. stoljeća. Međutim, velik su dio korespondenata bili ljudi nepoznati javnosti koji su u svezi povijesnih tema pisali Šišiću. Ukupno ima 828 korespondenata.

Korespondencija je složena abecedno prema prezimenima pošiljatelja, a pisma su svakog pošiljatelja složena kronološki. Prema brojnosti pisama najviše je sačuvano pisama od Pavla Dragičevića iz Širokoga Brijega, 102, i od Luje Vojnovića, pravnika, diplomata, književnika, povjesničara, člana srbokatoličkog pokreta, 66.

Najveći je broj sačuvanih pisama od hrvatskih znanstvenika, kulturnih i inih pošiljatelja, njih polovina. Tu su, dakako, pisma od srpskih, slovenskih, čeških, njemačkih, francuskih, mađarskih, bosansko-hercegovačkih, ali i znanstvenika iz drugih zemalja. U ovom se radu navode i ističu samo neke važne osobe, premda ih u sačuvanoj korespondenciji ima još.

Tako se od hrvatskih znamenitih i javnih osoba nalaze pisma Mihovila Abramića, arheologa koji je radio u Beču, Akvileji i Splitu (40), vinkovačkog žurnalista Adolfa Becka (47), povjesničara dr. Mihe Barade (17), književnika, jezikoslovca i prevoditelja, Iločanina rodom, Julija Benešića (11), etnografa i povjesničara, dr. Zvonimira Bjelovučića (29), povjesničara dr. Josipa Bösendorfera (22), arheologa dr. Frane Bulića (32), jezikoslovca dr. Vatroslava Jagića (11), povjesničara dr. Ljube Karamana (13), povjesničara iz Zadra, dr. Petra Karlića (38), povjesničara i pisca iz Splita, dr. Lovre Katića (20), povjesničara dr. Vjekoslava Klaića (2), pravnika, povjesničara i političara, dr. Marka Kostrenčića (2), povjesničara i arhivista, dr. Josipa Matasovića (13), povjesničara dr. Grge Novaka (25), hrvatskog i jugoslavenskog povjesničara, dr. Viktora Novaka (42), povjesničara dr. Milana Preloga (otac nobelovca Vladimira Preloga) (10), kotarskog načelnika u Vinkovcima, dr. Franje Piškorića (20), filologa, književnog povjesničara i numizmatičara, dr. Milana Rešetara (24), hrvatskog i jugoslavenskog političara, dr. Ivana Ribara (5), jezikoslovca dr. Petra Skoka (7), povjesničara, konzervatora i muzeologa, Đure Szabe (8), povjesničara dr. Jaroslava Šidaka (14), hrvatskog i srpskog povjesničara, dr. Jorja Tadića (45).

Velik broj ostalih korespondenata prema zemljama pripadnosti odnosi se na srpske znanstvenike, uglavnom povjesničare. Od srpskih se znanstvenika ovdje nalaze pisma povjesničara dr. Alekse Ivića (50), bizantologa i filologa, dr. Dragutina Anastazijevića (27), povjesničara dr. Grgura Jakšića (17), povjesničara, pravnika i političara, dr. Slobodana Jovanovića (29), povjesničara dr. Nikole Radojčića (27), povjesničara dr. Jovana Radonića (13), povjesničara dr. Stanoja Stanojevića (23).

Od slovenskih znanstvenika ovdje se nalaze pisma književnog i kulturnog povjesničara, dr. Frana Ilešića (22), te filologa, etnografa i književnog povjesničara, dr. Matije Murka (7), dok se od čeških znanstvenika čuvaju pisma pravnika, povjesničara i skladatelja, dr. Karela Kadleca (4), povjesničara dr. Josefa Konstantina Jirečeka (3), povjesničarke i bizantologinje, dr. Milade Pulove (24).

Treba spomenuti da su ovdje još pisma njemačkoga orijentalista i povjesničara, Franza Babingera (17), francuskog povjesničara iz Pariza, Eugena Guichena (50),

mađarskog povjesničara dr. Janosa Karacsonya (7), bosanskohercegovačkog povjesničara dr. Hamdije Kreševljakovića (13).

Količina arhivskoga gradiva u ovoj seriji iznosi oko 0,70 dužnih metara, smještenih u 7 arhivskih kutija.

B – Rukopisi i ostalo arhivsko gradivo

Drugi se dio ostavštine, rukopisi i ostalo arhivsko gradivo, odnosi na znanstvenu djelatnost Ferde Šišića i historiografiju općenito. Ovaj dio njegove ostavštine obuhvaća mnoge prijepise arhivskog gradiva iz inozemnih arhiva, neobjavljene i nepoznate radove, njegove diplome, odlikovanja, priznanja, novinske članke, osobne dokumente o školovanju, rođenju i sličnom i korespondencija s raznim ustanovama.

Ova se serija dijeli na dvije podserije: 1. *Rukopisi i ostalo* i 2. *Institucije*.

Prva se podserija, 1. Rukopisi i ostalo, dijeli na podpodserije: a) Bilježnice s bibliografskim podatcima, ispisima iz arhiva, predavanjima i prijepisima dokumenata, b) Rukopisi s ispisima iz arhiva, predavanjima i prijepisima dokumenata, c) Razno, d) Članci objavljeni u novinama i časopisima. Ukupno ima 779 predmeta.¹⁵

Podpodserija a) *Bilježnice s bibliografskim podatcima, ispisima iz arhiva, predavanjima i prijepisima dokumenata* sadrži bibliografske podatke za 18 i 19. stoljeće, podatke o djelima mađarskih pisaca, podatke o kretanjima ugarsko-hrvatskih kraljeva u srednjem vijeku, podatke o turskim provalama, prilikama u Bosni i Srbiji, ispise iz budimpeštanskih arhiva, sveučilišna predavanja Tadije Smičiklase, ispise o starijoj povijesti iz Farlatija i Tome Arcidakona, kraću kroniku Andrije Dandola, prijepis iz nepoznate kronike iz prve polovice 15. stoljeća, podatke iz rimskih arhiva, bilješke s ugarsko-hrvatskog sabora iz 18. stoljeća, podatke iz Turocijeve kronike i sl.

Podpodserija b) *Rukopisi s ispisima iz arhiva, predavanjima i prijepisima dokumenata* sadrži veliki broj predmeta.¹⁶ Za ovaj su rad izabrani samo neki predmeti, oni koji su po obimu najveći: rukopisi o «lokrumskim falsifikatima» (19 listova), prijepisi listina o obitelji Erdödy (91 list), prijepis listina, tzv. Jurišićiana, iz bečkih i budimpeštanskih arhiva (106 listova), isprave o odnosima kralja Matije i hrvatskih staleža (4 lista), prijepisi listina o Talovcima iz dubrovačkog arhiva (20 listova i 87 regesta), spisi o hrvatskim saborima u 17. stoljeću (48 listova), ispisi raznih objavljenih djela za najstariju hrvatsku povijest (73 lista), ispisi cijeli i djelomični o povijesti 15. stoljeća iz domaćih i stranih arhiva (mađarski, napuljski, bečki, akademijin i zadarski) (223 lista), ispisi o javnim i privatnim pravnim odnosima u hrvatskoj 15. i 16. stoljeća – Lopašićeva ostavština, dubrovački arhiv (448 listova), spisi i izvještaji o razvitku ilirskog pokreta u Hrvatskoj (130 originala i 73 prijepisa), ispisi i listine o uroti Zrinskih-Frankopana

15 Od Jaroslava Šidaka je preuzeto arhivsko gradivo koje se nalaze u seriji B – Rukopisi i ostalo arhivsko gradivo, podseriji 1. Rukopisi i ostalo, a to su predmeti od rednog broja 766. do 779. u inventaru. Preuzete su 2 arhivske kutije gradiva.

16 Dokumenti iz predmeta pod rednim brojem 523, od broja 38-41 i 42-47 izdvojeni su u dvije kutije za čuvanje velikih formata.

iz napuljskog, bečkog arhiva (150 listova), spisi o djelovanju hrvatskog sabora i bana od 1780. do 1811. (13 listova), cijeli i djelomični prijepisi o djelovanju sabora 1790./91. i hrvatskih županija (38 listova), pisma Franje Bedekovića Ivanu Juriniću o radu ugarsko-hrvatskog sabora 1790./91. (10 listova), Šišićevi rukopisi o povijesti Rijeke (8 listova), spomenici bosansko-humski na hrvatskom jeziku u srednjem vijeku (46 listova), prijepisi iz mađarskih i vojvodanskih arhiva, Državnog arhiva u Zagrebu o 1848. u Hrvatskoj i Vojvodini (477 listova), Šišićevo predavanje o Konstantinu Porfirogenetu (1 bilježnica), prijepisi iz bečkog arhiva o uređenju hrvatskog sabora od 1852-1872. (95 listova), prijepisi iz bečkih arhiva 1526-1557. o odnosima Ferdinanda i vojnih zapovjednika Kacijanera, Lenkovića, Thurna, Jurišića, Ungnada i tridesetnice (260 listova).

Preko dvjesto predmeta odnosi se na Šišićeva predavanja, rasprave, prijepise o različitim temama (Eugen Kvaternik, Ljudevit Gaj, Strossmayer, Šokčević, Jelačić, Jugoslavenski odbor, Trumbić, arhivska sukcesija i razgraničenja granica s Austrijom i Italijom 1919-1922). To su predmeti od rednog broja 110. do 345. inventara. Tridesetak predmeta odnosi se na pitanja Rijeke, Sušaka, otoka i Istre 1919-1922. To su predmeti od rednog broja 346. do rednog broja 380.

U ovoj podpodseriji nedostaje arhivsko gradivo na njemačkom jeziku koje obuhvaća razdoblje od 1767. do 1779. godine, predmeti od rednoga broja 383. do 450, što je utvrđeno revizijom ovog fonda 1986. godine.¹⁷

Podpodserija c) *Razno* sadrži sitne bilješke, regeste, novinske izreske, novinske članke, referate sa skupova, školske udžbenike, Šišićeve osobne podatke i podatke o njegovoj biografiji, popise darovanih mu knjiga, molbe za posao, molbe za namještenja, članstva u udrugama i sl. Zatim se ovdje nalaze diplome, priznanja i odlikovanja (21 komad), novinski i drugi članci koje je pisao Šišić (77 komada), članci o Šišiću i njegovom radu (79 komada).

Podpodserija d) *Članci objavljeni u novinama i časopisima* sadrži članke objavljene u novinama i časopisima po temama, a koje su pisali razni autori. Ovdje se navode teme koje sadrže veći broj članaka: atentat u Sarajevu (11 komada), članci o Bosni i Hercegovini (37 komada), članci o Crnoj Gori (29 komada), članci o Dalmaciji (64 komada), Habsburgovci (20 komada), Ilirski pokret (24 komada), Istra (24 komada), Jelačić (13 komada), Jugoslavija (46 komada), Jugoslavenski emigrantski odbor (13 komada), Karodorđević dinastija (15 komada), Masaryk (9 komada), Nikola Pašić (15 komada), Svetozar Pribićević (15 komada), Prvi svjetski rat (79 komada), Franjo Rački (6 komada), Stjepan Radić (21 komad), Rakovička buna (7 komada), Riječki problem (13 komada), Rusija (15 komada), Srbija (106 komada), Strossmayer (11 komada), Supilo (27 komada), Tkalčić (5 komada), Nikola Tomašić (3 komada), Trumbić (7 komada), Ugarska (9 komada), Zagreb (19 komada), Zrinski i Frankopani (5 komada).

Druga podserija, 2. *Institucije*, sadrži korespondenciju koju su razne ustanove upućivale Šišiću. Korespondencija je složena abecedno, a pisma su svakog pošiljatelja

¹⁷ HR AHAZU 3, Arhiv HAZU, Analitički inventar osobnog fonda Ferdo Šišić, Zapisnik o reviziji fonda od 26. prosinca 1986.

složena kronološki. Ova je korespondencija razvrstana u 33 predmeta unutar kojih se nalazi manji ili veći broj pisama. Pisma unutar predmeta označena su arapskim brojkama, počevši od broja 1 za svako slovo. U podseriji se nalaze predmeti: akademije (1-7), almanasi (8-9), antikvarijat (10), arhivi (11-21), banke (1-4), biblioteke (5-17), časopisi i uredništva (1-73), čitaonice (73-77), društva (1-37), državni organi i nadležstva (38-59), državni organi i nadležstva (60-92), instituti (1-14), institutiones speciales (15-45), izdavački zavodi (46-55), knjižare, kongresi, klubovi, komisije, komore i konferencije (1-32), matice, muzeji (1-18), novine (1-4), odbori (1-12), političke stranke (1-2), pokreti (3), povjereništva (4-7), pučka sveučilišta (8-15), radio redakcije (1-2), savezi (1-13), seminari (4-9), sveučilišta (10-29), školstvo (1-12), štampa (13-21), udruženja (1-12), vojska (1-3), Srpska književna zadruga (4)¹⁸, zaklade (5-6), zbornici (7-9).

Po logici stvari i pravilima arhivske struke ova bi podserija trebala biti dio prve serije koja sadrži korespondenciju s osobama iz znanstvenog, kulturnog i javnog života, ali arhivisti koji su sređivali ostavštinu 50-ih godina 20. stoljeća to nisu iz nekoga razloga učinili.

Količina arhivskoga gradiva u ovoj seriji iznosi oko 3,50 dužnih metara, smještenih u 35 arhivskih kutija.

C – Čestitke prigodom 60. godišnjice

Ovdje se nalaze čestitke osoba i ustanova povodom šezdesetoga rođendana Ferde Šišića. Ukupno ima oko 200 čestitki. Količina arhivskoga gradiva u ovoj seriji iznosi oko 0,10 dužnih metara, smještenih u jednu arhivsku kutiju.

Osvrtom na ustrojstvo serija i podserija u ovom arhivskom fondu primjećuje se da ono u mnogočemu nije pratilo logično ustrojstvo po sadržaju, koje bi trebalo izgledati ovako: A) osobni dokumenti – rodni list, svjedodžbe, molbe za posao i sl, B) korespondencija s pojedincima i korespondencija s ustanovama, C) znanstvena djelatnost – rukopisi, prijepisi isprava, prijepisi dokumenata, predavanja, bibliografski podatci, bilješke, referati, D) hemeroteca i E) razno – čestitke, članstva u udrugama i dr.

Moguće razloge za ovakvo ustrojstvo fonda treba tražiti u višekratnoj predaji ostavštine Arhivu Akademije, kako je prikazano u uvodnom dijelu ovoga rada. Stoga će u budućnosti biti potrebno napraviti reviziju fonda, te ponovno ustrojiti serije po arhivističkim pravilima za sređivanje osobnih arhivskih fondova.

Zaključak

Šišićeva ostavština predstavlja jedinstven izvor, nezaobilazan za razumijevanje mnogih važnih činjenica u znanosti, politici i životu uopće onoga vremena. Naročito je važna za hrvatske povjesničare koji se bave poviješću hrvatske historiografije. Ostavština je

18 Ovaj predmet nije u skladu s abecednim načelom, ali po brojčanoj oznaci ovdje pripada.

važna i za bolje shvaćanje hrvatske nacionalne povijesti 20. stoljeća i shvaćanje identiteta hrvatske nacije onoga vremena. Ova arhivska ostavština, imajući u vidu količinu arhivskog gradiva, predstavlja znanstveno-stručni izazov, prije svih, za povjesničare. No, izazov je to svakako i za arhiviste koji su također pozvani da s arhivističkog aspekta ponovno revidiraju postojeće stanje gradiva u fondu, što se pokazalo prilikom prikaza pregleda sadržaja i ustrojstva fonda. Mnoštvo je povijesnih tema kojima se Šišić bavio. Mnoge su od tih tema ostale neobrađene ili su samo djelomično obrađene u hrvatskoj historiografiji. Stoga je zadaća povjesničara, sadašnjih i budućih, temeljito proučavanje i vrednovanje njegove arhivske ostavštine, što bi rezultiralo znatnim brojem znanstveno-stručnih radova nastalih različitim metodologijama i različitim opsegama. Na taj bi se način Šišićeva historiografska djelatnost u cijelosti stavila u kontekst njegova vremena i tako bi mu se na najbolji mogući način odalo priznanje, kao znanstveniku povjesničaru, za njegov doprinos toj istoj historiografiji.